

Standard for Bærekraftig reisemål

Kriterier og
indikatorer

VERSJON 2.0 - 04.07.2017

**BÆREKRAFTIG
REISEMÅL**
LOKALT ENGASJEMENT
I ET LANGT PERSPEKTIV

A s3

Forankring og implementering politisk

B s4

Forankring og implementering på reisemålet

C s5

Bevaring av natur, kultur og miljø

- C1. Kulturell rikdom
- C2. Landskapets fysiske og visuelle integritet
- C3. Biologisk mangfold
- C4. Rent miljø og ressurseffektivitet

D s8

Styrking av sosiale verdier

- D5. Lokal livskvalitet og sosiale verdier
- D6. Lokal kontroll og engasjement
- D7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte
- D8. Gjestetilfredshet, trygghet og opplevelseskvalitet

E s10

Økonomisk levedyktighet

- E9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reisemål gjennom lokal verdiskaping
- E10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter

A

Forankring og implementering politisk

KRITERIER

A1

Bærekraftig reiseliv skal være integrert i relevante planer og strategier regionalt og kommunalt

INDIKATORER

1. Er bærekraftig reiseliv beskrevet i kommunal(e)- og/eller regional(e) planer og strategier slik at fremtidig ressursforvaltning og verdiskaping er ivaretatt
2. Har kommunen(e) fattet politisk vedtak om å være en aktiv bidragsyter for å oppnå merket for bærekraftig reisemål

B

Forankring og implementering på reisemålet

KRITERIER	INDIKATORER
B1 Reisemålet har en flerårig reisemålsstrategi som er tilpasset reisemålets størrelse og som er utviklet gjennom en åpen prosess.	<ol style="list-style-type: none">1. Er strategien vedtatt av destinasjonsledelsen og minimum oppdatert hvert 3. år2. Er det en plan for minimum årlig orientering om status på strategien i kommunestyret
B2 Reisemålet har en handlingsplan for bærekraftig reiselivsutvikling	<ol style="list-style-type: none">1. Dekker planen gapene mellom standarden for bærekraftig reisemål og status på reisemålet (GAP analyse)2. Er det en plan for minimum halvårlig orientering om status på handlingsplanen for medlemsbedriftene
B3 En betydelig andel av reiselivsbedriftene på reisemålet skal delta aktivt i finansiering, utvikling og markedsføring av reisemålet	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som har skriftlig avtale om betaling av årlig medlemsavgift eller finansiering av fellestiltak2. Andel av medlemsbedrifter som er involvert i destinasjonsledelse, relevante utvalg og prosjekter3. Tar destinasjonsledelsen initiativ til å involvere lokale aktører, utbyggere og eiere av fritidsboliger i utvikling av reisemålet
B4 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall merker og sertifiseringer for miljø, kvalitet og bærekraft i reiselivsbedriftene	<ol style="list-style-type: none">1. Selskapet som har destinasjonsledelsen er miljøsertifisert2. Antall iverksatte tiltak siste tre kalenderår for å øke antall sertifiseringer/merkinger3. Antall markeditiltak siste tre kalenderår som fremhever sertifiserte og merkede reiselivsbedrifter

C

Bevaring av natur, kultur og miljø

C1. KULTURELL RIKDOM

KRITERIER	INDIKATORER
C1-1 Det skal finnes en oversikt over materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse, og som kan være en ressurs for reiselivet	<ol style="list-style-type: none">1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er av både kulturell- og kulturhistorisk interesse2. Reisemålet har retningslinjer eller forskrifter som er utformet for å beskytte kulturressurser
C1-2 Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og aktiv bruk av materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse (Ref. C1-1)	<ol style="list-style-type: none">1. Bidrar planen(e) til reiselivets bruk, bevaring og formidling av reisemålets kulturarv2. Andel av de 10 største arrangementer som er basert på aktiv bruk av steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse3. Antall reiselivsbedrifter med kvalitetsmerking for kulturarv4. Er korrekt formidling av områder av kulturell interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet
C1-3 Det skal arbeides aktivt for utvikling av det lokale mattilbudet	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% lokalt og regionalt produsert mat og/eller drikke2. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% retter og/eller drikke med lokal og regional tilhørighet3. Antall virksomheter som produserer lokal og regional mat og/eller drikke4. Antall virksomheter med kvalitetsmerking for lokal mat/drikke

C2. LANDSKAPETS FYSISKE OG VISUELLE INTEGRITET

KRITERIER	INDIKATORER
C2-1 Det skal tas hensyn til landskapets fysiske og visuelle integritet ved gjennomføring av bygg- og anleggstiltak	<ol style="list-style-type: none">1. Er det gjennomført landskapsanalyse som beskriver landskapsområders verdier og bruk2. Reisemålet har retningslinjer som ivaretar og sikrer landskapshensyn3. Andel innvilgede dispensasjonssøknader for nybygg i 100-m. beltet langs saltvann, vann og vassdrag

C3. BIOLOGISK MANGFOLD

KRITERIER	INDIKATORER
<p>C3-1 Destinasjonsledelsen skal bidra i arbeidet med besøksstrategi og sårbarhetsanalyse i tilknytning til nasjonalparker/verneområder</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er det utarbeidet besøksstrategi for nærliggende nasjonalpark(er)/verneområde(r) der reisemålet har bidratt aktivt inn i arbeidet 2. Er det i denne forbindelse gjennomført sårbarhetsanalyse i områder hvor det er avdekket utfordringer knyttet til sårbare naturverdier og/eller mye besøk
<p>C3-2 Det skal finnes en oversikt over naturområder som kan være en ressurs for reiselivet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er naturområder, deriblant landskapsområder med natur- og kulturarv, av særskilt interesse for reiselivet 2. Antall merkede ruter etter nasjonal mal for skilting og gradering
<p>C3-3 Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og bruk av viktige naturområder av særskilt interesse for reiselivet, som minimerer uønsket belastning fra besøkende (Ref. C3-2)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvor mange verneområder av særskilt interesse for reiselivet finnes innenfor reisemålet 2. Finnes det forvaltningsplaner for disse verneområdene som bidrar til reiselivets bruk, bevaring og formidling 3. Er korrekt formidling av natur og naturtyper av særskilt interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet 4. Er det gjennomført tiltak for å bøte på reiselivets eventuelle negative påvirkning på biologisk mangfold/naturmangfold (for eksempel reparasjon av stier, skilting, styring av ferdsel etc)
<p>C3-4 Destinasjonsledelsen har et system for å sikre samsvar med lokale, nasjonale og / eller internasjonale standarder for høsting, fremvisning og salg av sopp, planter og dyr</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Har destinasjonsledelsen gjennomført tiltak for å informere reiselivsbedriftene og / eller gjestene om gjeldende regelverk og forvaltning

C4. RENT MILJØ OG RESSURSEFFEKTIVITET

KRITERIER	INDIKATORER
<p>C4-1 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall miljøsertifiseringer på reisemålet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reisemålets kommuneadministrasjon(er) er miljøsertifisert 2. Andel miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 3. Antall miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 4. Antall sertifiserte reiselivsbedrifter av reisemålets 10 største reiselivsbedrifter- målt etter omsetning
<p>C4-2 Bruk av transport til reisemålet skal måles</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel gjester som ankommer med: <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt/cruise - privat- eller leiebil (bensin/diesel) <ul style="list-style-type: none"> - bil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkel - sykkel - annen offentlig transport - annet
<p>C4-3 Bruk av transport til aktiviteter skal måles</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel gjester som benytter: <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt - privat- eller leiebil (bensin/diesel) <ul style="list-style-type: none"> - bil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkel - sykkel - annen offentlig transport - til fots - annet

C4. RENT MILJØ OG RESSURSEFFEKTIVITET FORTS.

KRITERIER	INDIKATORER
C4-4 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere utslipp / transportbehov	<ol style="list-style-type: none">1. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp / transportbehov til destinasjonen2. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp / transportbehov internt på reisemålet3. Antall ladepunkt dedikert for elektrisk kjøretøy
C4-5 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere energiforbruk	<ol style="list-style-type: none">1. Energiforbruk for alle reiselivsbedrifter i kWt pr. gjestedøgn2. Andel reiselivsbedrifter som har gjennomført energibesparende tiltak siste tre kalenderår3. Antall iverksatte tiltak for minimering av lys- og støyforurensning fra reiselivsbedriftene
C4-6 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å øke andelen av fornybar energi	<ol style="list-style-type: none">1. Andel energibruk pr år dekket av fornybare energikilder
C4-7 Destinasjonsledelsen skal arbeide for redusert forbruk og høy kvalitet på vannressursene	<ol style="list-style-type: none">1. Vannforbruk – kvantitet årlig2. Renhetsgrad drikkevann (Kimtall)3. Årlig kontroll av renhetsgrad i badevann
C4-8 Destinasjonen skal besørge et tilstrekkelig antall returpunkter for avfallshåndtering	<ol style="list-style-type: none">1. Antall returpunkt(er) for kildesortert avfall fra fritidsboliger på relevante (minimum 3) fraksjoner2. Antall toaletter og avfallsreturpunkter som er tilrettelagt på naturlige samlingspunkter og med tømmefrekvens etter behov:<ul style="list-style-type: none">- i utmark- i sentrumsområder3. Antall tømmestasjoner for bobil
C4-9 Reiselivsbedrifter skal kildesortere sitt avfall	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som kildesorterer på relevante (minimum 3) fraksjoner2. Andel av kommersielle senger i turistområder med tilrettelegging for kildesortering på relevante (minimum 3) fraksjoner
C4-10 Reisemålet har et system for å oppmuntre bedrifter til å redusere, gjenbruke og resirkulere avfall	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av avfallsproduksjonen til fjernvarme og/eller gjenvinning2. Avhendes eventuell gjenværende fast avfall som ikke gjenbrukes eller resirkuleres på en sikker og miljøvennlig måte
C4-11 Destinasjonsledelse og kommunen(e) skal i alle relevante anskaffelser stille miljøkrav som et tildelingskriterie vektet med minimum 10%	<ol style="list-style-type: none">1. Antall kommunale anskaffelser hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10%2. Antall anskaffelser i destinasjonsledelsen hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10%
C4-12 Reisemålet har et system for å identifisere utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer	<ol style="list-style-type: none">1. Er utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer identifisert2. Har kommunen(e) klimatilpasningsstrategier som inkluderer utvikling, lokalisering, utforming og forvaltning av turistfasiliteter

D

Styrking av sosiale verdier

D5. LOKAL LIVSKVALITET OG SOSIALE VERDIER

KRITERIER	INDIKATORER
D5-1 Destinasjonsledelsen skal innarbeide tiltak som bidrar til å skape gode holdninger til samfunnsansvar og fremme god gjesteatferd	<ol style="list-style-type: none">1. Har destinasjonsledelsen et strategisk dokument som omfatter etiske retningslinjer2. Har destinasjonsledelsen tilrettelagt for/tatt initiativ til opplæring i samfunnsansvar for reiselivsnæringen på reisemålet3. Er all markedskommunikasjon autentisk, realistisk og respektfull overfor gjester og lokalsamfunn4. Er informasjon om reisemålet og forventning om gjestenes adferd (code of behavior) tilpasset og skalert til reisemålets gjestestruktur
D5-2 Destinasjonsledelsen oppfordrer besøkende og lokalbefolkning til å arbeide frivillig for og/eller bidra til fellesgoder, kulturarv, og bevaring av biologisk mangfold	<ol style="list-style-type: none">1. Antall tiltak som øker frivillig innsats for fellesgoder, kulturarv, og/ eller bevaring av biologisk mangfold

D6. LOKAL KONTROLL OG ENGASJEMENT

KRITERIER	INDIKATORER
D6-1 Lokalsamfunnets ambisjoner, bekymringer og tilfredshet med reiselivsutviklingen blir målt, registrert og offentlig rapportert	<ol style="list-style-type: none">1. Andel innbyggere som er positive til reiselivssatsingen2. Andel eiere av fritidsboliger som er positive til reiselivssatsingen
D6-2 Destinasjonsledelsen skal ta initiativ til og iverksette et opplæringsprogram for reiselivsansatte som inkluderer kunnskap om bærekraftig reiselivsutvikling	<ol style="list-style-type: none">1. Andel reiselivsbedrifter som deltar / har deltatt i opplæringsprogrammet2. Andel reiselivsbedrifter hvor mer enn 60% av de ansatte har deltatt i opplæringsprogram

D7. JOBBKVALITET FOR REISELIVSANSATTE

KRITERIER	INDIKATORER
D7-1 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt status og stolthet i reiselivs-næringen	<ol style="list-style-type: none">1. Antall kompetansehevende tiltak2. Antall motivasjonshevende tiltak3. Antall lærlingplasser / utplassinger
D7-2 Reisemålet skal dedikere ressurser for å redusere sesongvariasjoner for reiselivet der det er naturlig, og arbeider for å balansere behovene til den lokale økonomi, samfunn, kultur og miljø	<ol style="list-style-type: none">1. Andel ansatte i reiselivsbedrifter av totalt antall ansatte på reisemålet2. Antall tiltak for å øke antall helårs arbeidsplasser
D7-3 Destinasjonsledelsen skal arbeide for gode arbeidsforhold for ansatte i reiselivsnæringen	<ol style="list-style-type: none">1. Andel medlemsbedrifter med HMS-plan oppdatert minimum hvert annet år2. Antall registrerte skader på arbeidsplassene3. Andel medlemsbedrifter som gjennomfører årlig medarbeiderundersøkelse/-samtaler

D8. GJESTETILFREDSHET, TRYGGHET OG OPPLEVELSESKVALITET

KRITERIER	INDIKATORER
D8-1 Destinasjonsledelsen skal gjennomføre gjesteundersøkelser i viktige kundesegmenter minimum hvert 2. år	<ol style="list-style-type: none">1. Andel gjester som:<ul style="list-style-type: none">- er fornøyd med oppholdet- er misfornøyd med oppholdet- har registrert at reisemålet har iverksatt viktige miljøtiltak som energieffektivisering, kildesortering med mer- har mottatt informasjon fra reisemålet/bedriftene om bærekraftig reiseliv- har gjennomført gjenkjøp innen 5 år- opplever god lokalkunnskap på reisemålet2. Fremstår reisemålet som bærekraftig3. Antall iverksatte tiltak for å styrke gjesteopplevelsen på reisemålet, og som bygger på kunnskap fra gjesteundersøkelsen
D8-2 Reisemålet har et system for å overvåke, forebygge og offentlig rapportere risiko, helsefare og kriminalitet	<ol style="list-style-type: none">1. Risikoanalyse for gjester på reisemålet og tiltaksplan for å minimere identifisert risiko er utarbeidet2. Er sikkerhet og beredskap på et nivå som ivaretar reisemålets særegenhet og sesongmessige variasjoner3. Avholdes det jevnlig møter mellom representanter for politi og/ eller redningstjeneste og destinasjonsledelsen
D8-3 Destinasjonsledelsen skal arbeide for at reiselivsnæringen tilrettelegger for allmenn tilgjengelighet for mennesker med nedsatt bevegelighet, syn, hørsel og astma/allergi, samt informerer om dette på sine nettsider	<ol style="list-style-type: none">1. Andel medlemsbedrifter som har fått informasjon om «De 7 prinsippene for universell utforming» og NS 11036 Universell Utforming – Tilgjengelige reiselivsopplevelser2. Andel av opplevelses- og aktivitetsbedrifter, overnattingsbedrifter og serveringsbedrifter på reisemålet som er tilrettelagt ift brukergrupper med særskilt behov (som syn, hørsel, bevegelsehemming og astma/allergi)3. Er informasjon om allmenn tilgjengelighet og tilrettelegging for mennesker med nedsatt bevegelighet, syn, hørsel og astma/allergi tilgjengelig på destinasjonsselskapets nettsider og andre relevante flater

E

Økonomisk levedyktighet

E9. ØKONOMISK LEVEDYKTIGE OG KONKURRANSEDYKTIGE REISEMÅL GJENNOM LOKAL VERDISKAPING

KRITERIER	INDIKATORER
E9-1 Selskapet som har destinasjonsledelsen er økonomisk levedyktig	<ol style="list-style-type: none">1. Akkumulert positivt driftsresultat de siste 3 år2. Selskapets egenkapital i prosent av driftsinntekter
E9-2 Omsetning og økonomisk verdiskaping på reisemålet	<ol style="list-style-type: none">1. Hvor stor økonomisk verdiskaping genererer reiselivet2. Årlig omsetning fra alle reiselivsbedrifter delt på antall gjestedøgn3. Akkumulert resultat for destinasjonsledelsens kommersielle eiere/medlemmer forrige regnskapsår er positiv
E9-3 Ringvirkninger på reisemålet skal overvåkes	<ol style="list-style-type: none">1. Økonomiske ringvirkninger av reiselivet (direkte og indirekte konsum)2. Kvalitative ringvirkninger (infrastruktur og servicetilbud)

E10. ØKONOMISK LEVEDYKTIGE OG KONKURRANSEDYKTIGE REISELIVSBEDRIFTER

KRITERIER	INDIKATORER
E10-1 Destinasjonsledelsen skal overvåke utviklingen i gjestedøgn	<ol style="list-style-type: none">1. Antall gjestedøgn i fritidsboliger per år2. Fordeling av kommersielle gjestedøgn per år per marked3. Andel varme senger ift. antall innbyggere
E10-2 Det skal tilrettelegges for vekst i lavsesong	<ol style="list-style-type: none">1. Finnes det en plan for vekst i lav- og skuldresesong(er) som ikke er eldre enn 3 år, eller er revidert innenfor siste 3 år2. Antall kommersielle gjestedøgn per måned siste 3 år3. Antall kommersielle produkter i lavsesong
E10-3 Det skal arbeides aktivt for å maksimere bruken av tilgjengelige kommersielle senger	<ol style="list-style-type: none">1. Beleggsprosent i kommersielle (varme) senger i gjennomsnitt for året, og fordelt per måned2. Senger i fritidsboliger (kalde senger) i % av total overnattingskapasitet
E10-4 Destinasjonsledelsen støtter opp om lokale små og mellomstore bedrifter som fremmer og utvikler bærekraftige produkter og tjenester basert på områdets natur og kultur. Disse kan inkludere mat og drikke, håndverk, kunst, guiding, landbruksprodukter etc.	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som aktivt markedsfører og selger lokalt produserte bærekraftige varer og tjenester2. Oppfordrer destinasjonsledelsen reiselivsbedriftene til å foreta lokale innkjøp